بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2021/HC-A/187
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** އަޙްމަދު ޝަރީފް، ހ. ފެންގޮހަނުސް / މާލެ
- **އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް:** އުމަރު ޝާކިރު އަބްދުއްސަމަދު، ދަފްތަރު ނަންބަރު 5378 / މާލެ
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** މަސައްކަތާއި މުދަލާއި ހިދުމަތުގެ އަގު ހޯދުމަށް އުފުލި ދަޢުވާގެ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު ހަސަން ޝަރީފު

ނިމުނު ތާރީޚު:
04 ރަމަޟާން 1444
26 މާރިޗު 2023

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:
07 ޛުލްޤަޢިދާ 1442
17 ޖޫން 2021

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 2054/Cv-C/2017
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ބާވަތް: މަސައްކަތާއި މުދަލާއި ޚިދުމަތުގެ އަގު ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަ
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 03 އޮގަސްޓް 2017
- ނިމުނު ތާރީޚު: 16 އޮކްޓޫބަރު 2018

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

އަޙްމަދު ޢަފީފް، ސ. މުންޑޯހައުސް / މާލެ

ވަކީލުގައި: ޢަބްދުﷲ ނަސީރު، ދަފްތަރު ނަންބަރު ނިސ 1980 / މާލެ

އިސްތިއުނާފު ޖަވާބުދާރީ ފަރާތް

އުމަރު ޒާހިރު އަބްދުއްސަލާމު، ދަފްތަރު ނަންބަރު 5378 / މާލެ

މަދަނީ- މަސައްކަތާއި މުދަލާއި ޚިދުމަތުގެ އަގު ހޯދުން- ކޮންޓްރެކްޓްތަކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާއާއި 16 ވަނަ މާއްދާ- ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާ- ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫނު މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު

1. މާލެ ދަފްތަރު ނަންބަރު 5378 ޢުމަރު ޒާހިރު ޢަބްދުއްސަމަދު (ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A046312) (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް" ނުވަތަ "ޢުމަރު ޒާހިރު ޢަބްދުއްސަމަދު") އާއި މާލެ ހ.[illegible] އަޙްމަދު ޝަރީފް (ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A010527) (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތް" ނުވަތަ " އަޙްމަދު ޝަރީފް")އާ ދެމެދު 28 މެއި 2007ގައި ވެފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގޯތިގައި 05 (ފަހެއް) ބުރީގެ [illegible] އިމާރާތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދެމެދު 29 މޭ 2012ގައި "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" ވެފައިވެއެވެ.

2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގައި [illegible][1] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] 1007/Cv-C/2012 [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[1] ސިވިލް ކޯޓުން "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]"

[illegible] ކޯޓަށް ހާސިލުކުރުމުގެ ސަބަބުން މައްސަލަ [illegible]) [illegible] [illegible] އަޙުމަދު ޖާބިރު ޢަބްދުއްސަމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖާބިރު ޢަބްދުއްސަމަދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގައި [illegible].[2] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

3. ވީމާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޙުމަދު ޖާބިރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤަޟިއްޔާއެވެ.[3]

4. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު [illegible] އަޙުމަދު ޖާބިރު ޢަބްދުއްސަމަދުގެ [illegible].

ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމިގޮތް:

5. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ،

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 5378 / މާލެ އަޙުމަދު ޖާބިރު ޢަބްދުއްސަމަދު [illegible] [illegible] [illegible] / މާލެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 7 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible] 1 ވަނަ

---

[2] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ "[illegible] [illegible]"ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި [illegible].

[3] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ ނިމުނީ 10 (ދިހައެއް) މަސް ފަހުން ހައިކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު HC-1H/2019/77 (09 [illegible] 2019) "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" މި [illegible]. މި [illegible] ހައިކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 14 [illegible] 2021ގައި [illegible]. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހައިކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ހައިކޯޓުގެ [illegible] 29 ވަނަ [illegible] (ހ)ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-HCL/16 (10 މޭ 2021) "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

މުއްދަތުގައި ބަޔާންކުރެވޭ -/260,000ރ (ދުއިސައްތަ ފަސްދޮޅަސްހާސް ރުފިޔާ) ދައްކާދިނުމާ ގުޅިގެން ދައްކަވާނެ ވަރަށް އަދާކުރުމުގެ ފައިސާއެއްކަން މަދަނީ މުއާމަލާތު ޝަރީޢަތުގެ ސާބިތުވާކަމުން ކަނޑައަޅައި

ބުނެފައި ވާނަމަ ދައްކަވާތީ ފުރިހަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނު 16 ޑިސެމްބަރު 2018 ވަނަ ދުވަހުން 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މިފައިސާ ސިވިލް ކޯޓަށް ދައްކައި، މިދަޢުވާ ކޮށްފައިވާ ފަރާތަށް ލިބެން ބ. ޑޮނަލްޑްހައުސް / މާލެ އަންހެނުން ތަރިކައިގެ އަށްގައި، މިފައިސާ ދިނުމަށް ހުކުމްކޮށްފިއެވެ."

މިހެންވެއްޖެއެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ހުކުމުގެ ނުކުތާތައް

6. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ދަޢުވާއާ ނިޔާކުރެވުނުގޮތް ސަބަބުތައް އަދި ޤާނޫނީ ހަވާލާދީފައިވާ ނުކުތާތަކަށް ބަލާ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އަދި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ 02 (ދޭއް) ނުކުތާއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ:

6.1 ބ.އޭދަފުށި ޕްލޮޓްނަމްބަރު އަންހެނުން ތަރިކަ ތާއި އަންހެނުން ތަރިކައިގެ ދަ މިލްކުގެ މުދާގައި ބ.ޑޮނަލްޑްހައުސް ގޯތިގައި 5 (ފަހެއް) ބައިގެ އިމާރާތެއްކަން އިމާރާތުގެ 3 (ތިނެއް) ބައި ފޯރި އަންހެނުން ތަރިކައަށް ކުއްޔަށް ދިނުމަށް އަދި 2 (ދޭއް) ފޯރި ގޯތީގެ ބައިވެރިންނަށްކަމާއި އަންހެނުން ތަރިކައިން ހަވާލުކޮށްފައި އެއްބަސްވެ އެ މަސައްކަތްކުރުމަށްފަހު ގޮތުން ދި ވާހަކަ ބުނެ ކުރިއަށް އެއްބަސްވާއި އަންހެނުން ތަރިކަ ބެލެހެއްޓުމަށް މި އެއްބަސްވުން ނިމުމަށް ގޮސް، އެއްބަސްވުން ބޭނުންކުރުމުގެ ޤާނޫނީ މަސައްކަތާއި ގުޅުންހުރި ބަދަލު ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެން އިތުރު ޚަރަދުގެ ކިބައިން ދަރިވަރު ޖެހޭ ހުށަހަޅާފައިވާ އަންހެނުން ތަރިކައިގެ ވަރަކަށް ދި ވަކިން އެއްބަސްވު ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ތަރިކައިގެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާ ޤާނޫނީ މަސައްކަތުގެ އަގަށް އަންހެނުން ތަރިކައިގެ އަތުން -/260,000 (ދުއިސައްތަ ފަސްދޮޅަސްހާސް ރުފިޔާ) ހޯދުމަށް އެދުމަށް

ޖާބިރު އަބްދުއްސަމަދު ހުކުމްކުރި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ގެ ޝަރީޢަތުގައި، އެ ކޯޓުން ހުކުމް ކުރެއްވުމުގައި އެ ފަރާތަށް [illegible] [illegible] ނުކުތާއާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 ([illegible] ޤާނޫނު)ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި ޚިލާފު [illegible] ބުނެ ހުކުމްކުރި ނުކުތާއާއި،

6.2 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެ އުމަރު ޖާބިރު އަބްދުއްސަމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމްކުރި ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ގެ ޝަރީޢަތުގައި އުމަރު ޖާބިރު އަބްދުއްސަމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު)ގެ 13 ވަނަ މާއްދާއާއި 15 ވަނަ މާއްދާއާއި، 16 ވަނަ މާއްދާއާއި، 19 ވަނަ މާއްދާއާއި، 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އާއި، 22 ވަނަ މާއްދާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެ ހުކުމްކުރި ނުކުތާއެވެ.

7. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އުމަރު ޖާބިރު އަބްދުއްސަމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އުމަރު ޖާބިރު އަބްދުއްސަމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އުމަރު ޖާބިރު އަބްދުއްސަމަދު، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ޢަފީފުއާ ދެ މީހުން ދެމެދު ޤާއިމުކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުން އަޙްމަދު ޢަފީފުގެ އަމަލުތައް ހުރި ގޮތުގެ ސަބަބުން އަޙްމަދު ޢަފީފު ބިޑްކުރުމުގެ ގުޅުންހުރި ނަމަވެސް، ބަޔާނުގައި ޕްރޮޖެކްޓުން ބަލާލެވުނެވެ. އެހެން ދެ ފަރާތުން ފަރާތްތަކާއި ގުޅުންހުރި ބަޔަކު އަޙްމަދު ޢަފީފު ބިޑްކުރުމުން، 15% (ފަނަރަ އިންސައްތަ) ޝާއާ ކުންފުނީގެ މިލްކުވެރިކަން ދިނުމުގެ ވާހަކަ ދައްކާފައިވާކަމާއި، އެއްބަސްވުން ފާސްކުރުމަށް ގެނެސްދިނުމުގެ ތެރެއިން ދެ ފަރާތް ކުރިއަށްދިއުމުގެ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ބައްދަލުކުރެވިފައިވާކަން، އެއްބަސްވުން ތަޢާރަފްކުރުމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ މުއްދަތު ދަށުން ޕްރޮޖެކްޓުގެ ބައެއް ސަރުކާރު ތަނަކަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ކުރިން އަޙްމަދު ޢަފީފުގެ ފިޔަވަޅު ބެލުމަށެވެ. އަޙްމަދު ޢަފީފާއި ހުސައިން ޢަބްދުއްރަޙްމާނާ ދެމެދު 15 ޖޫރީގައި 2012ގެ އެއްބަސްވުމުގެ ޝަރީޢަތުގައި ބައްދަލުވުމެއް ބޭއްވުނެވެ، އެއްބަސްވުން ޝާރޭޓް ވަކި ކަމަކު ބާރުއަޅުވާ ކަނޑައެޅުނު ކަމާއި ހުސައިން ޢަބްދުއްރަޙްމާނާ ޢަފީފުގެ ދެމެދު ތާރީޚުގައި 2012ގެ މެއި 29 އެއްބަސްވުމުގައި، ހަމައެކަނި ޖެހުނު ޢަފީފު ފޮނުވާފައިވާ ބަޔާނުގައި އަޙްމަދު ޢަފީފުގެ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުނު ޝަރީޢަތުގައި ޚަބަރުދީފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ފޮނުވާ އަޙްމަދު ޢަފީފުގެ ޝަރުޠުތައް ބޭނުންކުރި ކަމަށް ދެން އެއްބަސްވުމުގެ ތަރުޖަމާގެ ދަށުން ޝަރުޠުތަކުގައި ހުސައިން ޢަބްދުއްރަޙްމާން ދަށުން ބަލާލުމުގެ ދެމެދު ޕްރޮޖެކްޓް ޢަފީފުގެ ބަޔާނުގައި އަޙްމަދު ޢަފީފުގެ ޙިއްޞާ ބަލައިގަނެވޭނެވެ. މިގޮތުން ޝަރީޢަތުގައި އަޙްމަދު ޢަފީފުގެ ޙިއްޞާ ހަވާލުކޮށްފައިވާ ދޭހަވެއެވެ، ތަފާތު ކަމެއްކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ޝަރީޢަތުން ދެއްކުން ހިނގަމުންދިޔަ އަޙްމަދު ޢަފީފުގެ ޙިއްޞާ ބަލައިގަނެވޭނެވެ.

8. އިސްތިއުނާފުގެ ދަށުން ދައްކާފައިވާ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހެޅި އަޙްމަދު ޢަފީފުގެ ޙިއްޞާ ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދޫކޮށްފައިވާ 13 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ބަލައިގަނެވިފައިވާ އަޙްމަދު ޢަފީފުގެ އަދި ޙިއްޞާ ދިނުމުގެ ބާވަތް، ބޮޑުތަނެއްގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ޝަރީޢަތަށް ހިއްސާކުރެވިފައި، އަދި ފަރާތްތަކުން ޙިއްސާކުރުމުގެ ހުރިހާ ފަރާތަކަށް، އެއް ފަރާތުގެ އަޙްމަދު ޢަފީފުގެ ޝަރީޢަތް ދެ ފަރާތުގެ ޝަރުޠުތަކާއި، ޙަވާލުކުރި ފިޔަވަޅުތައް ޝަރީޢަތުގައި ހުސައިން ޢަބްދުއްރަޙްމާން ތަޢާރަފުވާ އަޙްމަދު ޢަފީފުގެ ފިޔަވަޅުތައް ޝަރުޠު ހިމެނޭ ގޮތުން

ދިނުމުގެ އަމަލުތަކެއްކަމުގައިވާތީ، މި އެއްބަސްވުމަކީ ބާޠިލު އެއްބަސްވުމެއްކަން އެނގޭކަމަށެވެ. [illegible] ޤާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާލާއިރު [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާލާއިރު، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި އެއްބަސްވުމަކީ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ޤާނޫނުގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ބަލާލާއިރު، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ބަލާލާއިރު، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2012 ވަނަ އަހަރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި އެއްބަސްވުމަކީ [illegible] ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ކަމަށެވެ.

9. [illegible]، [illegible] [illegible] ފަރާތުން ހުށަހެޅި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ގެ [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ މައްސަލަ [illegible].

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ [illegible]

10. އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާގެ ގޮތުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން ހުށަހެޅި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތަކާއި، [illegible] ލިޔެކިޔުންތަކާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން ހުށަހެޅި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 ([illegible] ޤާނޫނު)ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

11. އިސްތިއުނާފީ ދެވަނަ ނުކުތާގެ ގޮތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން ހުށަހެޅި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] 13 ވަނަ މާއްދާ އާއި 15 ވަނަ މާއްދާ އާއި 16 ވަނަ މާއްދާ އާއި 19 ވަނަ މާއްދާ އާއި 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި 22 ވަނަ މާއްދާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،

ދެފަރާތުގެ ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަކީ ކޮންޓްރެކްޓެއް ޤާނޫނުގައިވާގޮތުގެ މަތިން ހެދިފައިވާ ވަރަށް ސާފު ބަޔާން އެއްބަސްވުމެއްކަމަށާއި، އެ އެއްބަސްވުން ހެދިއިރު އަޙްމަދު ޢަބްދުﷲ ބަލި ހާލު [illegible] ދެއްކުންކަމަށާއި، އެއްބަސްވުން ހެދިއިރު އަޙްމަދު ޢަބްދުﷲ ހިނގާބިނާވާ އުޅޭ [illegible] [illegible] ހުރި [illegible].

12. އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތުން އުފުލި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ފައިސަލާ ނިންމަވާފައިވަނީ [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ [illegible] [illegible]

13. މި ނުކުތާގައި އަޙްމަދު ޢަބްދުﷲގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] [illegible]، އަޙްމަދު ޢަބްދުﷲއާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމެއްކަމަށާއި، [illegible] 15 [illegible] 2012ގެ އެއްބަސްވުންކަމަށާއި، މި ދެ އެއްބަސްވުމަކީ [illegible] ([illegible] 29 [illegible] 2012 ގެ އެއްބަސްވުމާއި 15 [illegible] 2012 ގެ އެއްބަސްވުން)، މި ދެ އެއްބަސްވުމަކީ އަޙްމަދު ޢަބްދުﷲ [illegible] [illegible] [illegible]، އަޙްމަދު ޢަބްދުﷲ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމެއްކަމަށާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ[4] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ [illegible].

14. އަޙްމަދު ޢަބްދުﷲ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޙްމަދު ޢަބްދުﷲއާއި [illegible] [illegible] [illegible]

---

[4] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

29 މޭއި 2012 ގައި އެއްބަސްވުމެއްވެފައިވާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގައި ޢުމަރު ޠާހިރު އަބްދުއްސަމަދު ބުނެއެވެ. އަދި މިފަދަ އެއްބަސްވުމެއް ސިވިލް ކޯޓަށް ޢުމަރު ޠާހިރު އަބްދުއްސަމަދު ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. މި އެއްބަސްވުމުގައި ދެ ފަރާތުން އެއްބަސްވާ އަގަކީ -/260,000 ރ. (ދުއިސައްތަ ފަސްދޮޅަސްހާސް ރުފިޔާ) ކަމާއި[5]، މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން މަސައްކަތް ހަވާލުކުރުމަށްފަހު މަސައްކަތު [illegible]، ނުވަތަ [illegible] [illegible] ދެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] މަސައްކަތު [illegible]، އަދި މަސައްކަތު [illegible] ފަރާތުގެ [illegible] މަސައްކަތު [illegible] [illegible] ކަނޑައެޅިފައިވާ އަގު ދިނުމަށް އެއްބަސްވާކަމުގައި[6] ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

15. ކޮންޓްރެކްޓަކީ ޤާނޫނުން [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ވަކި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު)ގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރަނީ ހުށަހެޅުމެއް [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި މާއްދާގެ (ހ)ގައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ފުރިހަމަވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ހުށަހެޅުން [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] ހުށަހެޅުން އެ ފަރާތުން [illegible] ހުށަހެޅި ފަރާތަށް އަންގާނަމަ، ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އެއްބަސްވުމެއް އުފެދޭނެއެވެ.[8] ކޮންމެ [illegible] ކޮންޓްރެކްޓެއް [illegible]، [illegible] ދެ ފަރާތުގެ ރުހުމާއި [illegible]. [illegible] ވަކި ކަމެއްގައި ދެ ފަރާތުގެ އެއްބަސްވުމެވެ. ދެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ ދެ ފަރާތުގެ އަމަލުތަކުންވެސް، ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދު އެއްބަސްވުމެއް އޮތްކަމަށް [illegible]. [illegible] ދެ ފަރާތުގެ ވިސްނުން އެއްގޮތްވެފައިވާކަން

---

[5] "ޤާނޫނީ ގޮތުން މަސައްކަތު [illegible] އެއްބަސްވުން" ގެ 1 ވަނަ މާއްދާ

[6] "ޤާނޫނީ ގޮތުން މަސައްކަތު [illegible] އެއްބަސްވުން" ގެ 7 ވަނަ މާއްދާ

[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު) ގެ 4 ވަނަ މާއްދާ

[8] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/39 ([illegible]) [illegible] 2 [illegible] ޢަބްދުﷲ [illegible] 2022/SC-A/27 ([illegible]) [illegible]

މި ޤަޟިއްޔާގެ އަމަލުތަކުން އެނގޭ ސާބިތުވާން ޖެހޭނަމަ، މި ޤަޟިއްޔާގެ ދުވަހު އެއްބަސްވުމެއް އުފެދިފައިވާކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނިންމުންތަކުގައިވެސް އެކަށައަޅުއްވާފައިވެއެވެ.[9]

16. ހަމަހަމަކަމާއި ޢަދުލުވެރިކަން ފުރިހަމަވުމަށް ހެކިތަކުގެ ގޮތުގައި ކޮންމެ ގޮތަކަށް ސާބިތު އަމަލުތައް ބެލުމުގައި، އެއް ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނަ ހެކިތަކުން ނިންމުން ސާބިތުވާނަމަ ޝަރީޢަތުގައި ކޯޓަށް ބަލަންޖެހެނީ ހުށަހެޅުމެއް ބަލައިގަތުމުގައި ކަންކަން ބަލައިގަތުމުގެ ގޮތްތައް ދެނެގަނެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/39 (**އިބްރާހީމް ޝަރީފް އަލީ އިދުރީސް 2 ޤަޟިއްޔާ ވ. ޢަބްދުﷲ ޝަފީޤު**) ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން، ކޯޓުން ބަލައިގަނެވޭ ހެކި ބަލައިގަތުމުގައި ކަންކަން ބަލައިގަތުމުގެ ގޮތުގައި ދެފަރާތުގެ ވާހަކަތަކާއި، ލިޔެކިޔުންތަކާއި، އަދި އެނޫން ހުށަހެޅުމުގެ ގޮތްތަކުގެ މަސައްކަތްތަކާއި، މި ޝަރީޢަތުގެ ބަލައިގަތުމުގެ ބައިތަކުގައި ކަންކަން ދެފަރާތުގެ ވާހަކަތަކާއި ހުށަހެޅުމުގެ ބަސްތަކުގެ ބޭނުންކުރާ ދެކޮޅު ހެކިތަކާއި ދިފާޢުގައި އެއްބަސްވުމުގެ ޢަމަލުތަކާއި ގުޅުންހުރި ނުކުތާ ނިންމުމުގައި[10] މި ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

17. މިކަންކަމުގެ އިތުރުން، އަނެއްކާ ވަކީލު ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގައި، 29 ޖޫން 2012ގައި އަނެއްކާ ވަކީލާއި އެކު ދަޢުވާ އިޤްރާރުކުރި ދުވަހު ހެކިތަކުގެ ޢަމަލުތަކާއި ކަނޑައެޅި މި ޝަރީޢަތް ދޭން ވަކިކުރެއްވިއެވެ. އަނެއްކާ ވަކީލުގެ ދަޢުވާތަކުން މި ޝަރީޢަތުގައި މި ޤަޟިއްޔާގެ ދުވަހު ހެކިތަކުގެ ތަފާތުތަކުގެ ގޮތް ނިންމުން އިއްތިފާޤުވެފައިވެއެވެ.[11] މިއާ ގުޅިގެން މި އެއްބަސްވުމަށް އަނެއްކާ ވަކީލަށް

---

[9] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/39 (އިބްރާހީމް ޝަރީފް އަލީ އިދުރީސް 2 ޤަޟިއްޔާ ވ. ޢަބްދުﷲ ޝަފީޤު) ޤަޟިއްޔާ

[10] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/39 (އިބްރާހީމް ޝަރީފް އަލީ އިދުރީސް 2 ޤަޟިއްޔާ ވ. ޢަބްދުﷲ ޝަފީޤު) ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް
ނިންމުމުގެ ނުކުތާގެ 24 ވަނަ ޕެރެގްރާފް.

[11] "ފުއްޓަކު މަޢުލޫމާތު ކޯޓުތަކައި ޖިނާއީ ޝަރީޢަތުގެ ދަޢުވާތަކުން ހިނގާ ހިންގުންތަކާއި އިސްލާމީ ޤާނޫނުގެ ނުކުތާ އެއި ހުކުމުގެ ފޮތް" ގެ S.1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ) ސިވިލް
ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ ދެފަރާތުން އަނެއްކާ ވަކީލު ޤަޟިއްޔާގެ 26 ނޮވެމްބަރ 2017 ގައި ހުކުމްކުރުމުގެ

ނުކުރެވޭ ބައި މިކަމަށްވާތީ، ނާޖާއިޒް ގޮތެއްގައި މަކަރާ ހީލަތުން ޢުމަރު ޖާބިރު އަބްދުއްސަމަދު ކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ބެލެވޭކަމުގައި އަޙްމަދު ރަޝީދު ބުނެއެވެ. ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދު 29 މެއި 2012ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައިވާ ފަދައިން އަޙްމަދު ރަޝީދު، އަޙްމަދު ޝަރީފްގެ މައްޗަށް ސިވިލް ކޯޓުގައި ދަޢުވާކުރައްވައިފައެވެ.[12] މި ދަޢުވާއަކީ، އަޙްމަދު ޝަރީފާއި އަޙްމަދު ރަޝީދާ ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައިވާ ފަދައިން [illegible] [illegible] [illegible] ގޯތިގައި ހަދާފައިވާ 2 (ދޭއް) ފްލެޓު [illegible]، އަޙްމަދު ޝަރީފާ ހަވާލުކުރެވުނުކަމާއި، [illegible] [illegible] [illegible] ޖުމްލަ -/1,726,000ރ (އެއްމިލިއަން ހަތްސަތޭކަ ސައްބީސްހާސް ރުފިޔާ) ހޯދުމަށާއި، އަދި މި ފަހަރާ ހޯދުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] -/260,000 (ދުއިސައްތަ ފަސްދޮޅަސްހާސް ރުފިޔާ) އަޙްމަދު ޝަރީފްގެ އަތުން ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއްކަން އެ މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ.[13] އެ ދަޢުވާގެ މައްސަލަ ހުކުމްކުރާ ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] ވަކީލު، ޢުމަރު ޖާބިރު އަބްދުއްސަމަދު ވަކީލުކަމުގައި ބައިވެރިވެފައިވެއެވެ.[14]

18. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1007/Cv-C/2012 ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން ބަޔާންކުރެވުނު ހުކުމްކުރައްވާފައިވާކަން އެނގެއެވެ.[15] އަދި މައްސަލައިގެ [illegible] ބަލާއިރު، އަޙްމަދު ޝަރީފާއި އާ ޢުމަރު ޖާބިރު އަބްދުއްސަމަދު އާ ދެމެދު 29 މެއި 2012ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުންވެސް ހުކުމްކުރައްވާފައިވާކަން އެނގެއެވެ.

ހުކުމުގެ ބައިން"ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި، އަދި ހަމަ އެ ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން 12 ޑިސެމްބަރު 2017 ގައި ހުކުމްކުރައްވާ "[illegible] [illegible] ހުކުމުގެ ބައިން"ގެ 5 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރޭ

[12] މިމައްސަލަ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1007/Cv-C/2012 ދަޢުވާއިން ބަލައިގަނެފައިވަނީ 30 މެއި 2012 ގައެވެ. އަދި މައްސަލަ ބެލުމުގެ ފުރަތަމަ ޖަލްސާ ބާއްވާފައިވަނީ 07 ޖޫން 2012 އެވެ.

[13] "[illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައިގެ ހުކުމުގެ ކޮޕީ"ގެ 11 ވަނަ ނަންބަރުގައި [illegible] [illegible] މައްސަލަ ހުކުމްކުރައްވައިފައިވާ [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވޭ

[14] "[illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައިގެ ހުކުމުގެ ކޮޕީ"ގެ 4 ވަނަ ނަންބަރު

[15] 15 ސެޕްޓެމްބަރު 2012 ގައި "އަޙްމަދު ޝަރީފްގެ ވަކީލުން ހުށަހެޅި ބަޔާން-1"، 22 ޖަނަވަރީ 2013 ގައި "އަޙްމަދު ޝަރީފްގެ ވަކީލުން ހުށަހެޅި ބަޔާން-2"، 05 ޑިސެމްބަރު 2014 ގައި "އަޙްމަދު ޝަރީފްގެ ވަކީލުން ހުށަހެޅި [illegible] ބަޔާން" އަދި 11 މާރިޗު 2015 ގައި "އަޙްމަދު ޝަރީފްގެ ވަކީލުން ހުށަހެޅި ބަޔާން"

އެ މައްސަލައިގެ ނިންމުމަށް ބަލާއިރު، އަޙްމަދު ޝަރީފާ ރައްދުވެރިފަރާތުން ދަޢުވާކުރެވުނު އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު B2-CR-1/2015/1235 (02 ސެޕްޓެމްބަރު 2015) ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ އަމުރު[16] ބަލައިގަނެވިފައިވާ ޤާނޫނީ ގޮތެއް ތަންފީޛުކުރެވިފައިވާތީ، އެ މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދާން ބަދަލު ނަގާކަމަށް ކަނޑައަޅައި މައްސަލައިގެ ދަޢުވާކުރެވިފައިވާކަން އެނގެއެވެ.

19. އަޙްމަދު ޝަރީފާގެ އިސްތިއުނާފު ފޯމުގަ ނުކުތާތަކުގައި، ދެ ފަރާތުގެ ދުވަހު 29 މޭ 2012ގައި އެއްބަސްވުމެއްގައިސޮއިކުރުމުގައި އަޙްމަދު ޝަރީފާ ބޭނުންކުރިކަމަށް، 29 މޭ 2012ގެ އެއްބަސްވުމުގައިވާ ފަހައިން އަޙްމަދު ދަރިފުޅުގެ މުއްސަނދި އަޙްމަދު ޝަރީފާ ސިވިލް ކޯޓުގައި (ނަންބަރު 1007/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާއިން) ދައުވާކުރިކަމާއި، މި ދައުވާގެ ދައުވާ ހުށަހެޅި ޤާނޫނީގޮތުން ކަން މުސާރަކަމުން ރަނގަޅު ބެންކުރަކުރުމުގައި ބަޔާންކޮށް -/260,000 (ދުއިސައްތަ ފަސްދޮޅަސްހާސް ރުފިޔާ) އާއި 29 މޭ 2012ގެ އެއްބަސްވުމުގައިވާ ބަޔާންކޮށް އަދާކުރި ދިމާވާކަމާއި، އަޙްމަދު ދަރިފުޅުގެ މުއްސަނދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1007/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާއިން ކޮށްފައިވާ ދައުވާގައި، ޤާނޫނީ ލިޔުމުގެ ދަށުގައި މުދަލު ޖެހިން އަސްލުތައް ސަމާލު އެއް ޢަމަލުކުރި[17] މުއާމަލާތު ބޭސްޖެހުން ބަލާއިރު، ދެ ފަރާތުގެ ދުވަހު އެއްބަސްވުމުގެ ތަރުތީބުކުރައްވާކަން ދަލާލާތުކޮށްދޭ ކަމަށެވެ.

20. އަޙްމަދު ޝަރީފާގެ ފަރާތުން ވަކީލުންނާބެހޭ ޤާނޫނު[18]ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރަށް ބަލާލާއިރު، މި މާއްދާ ތަޢާރުފުކޮށްދެނީ ގެއް ގެތުން އަދަދުން ދުނިޔެ ގެތު ބަޔާންކުރަމުގެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަކީލުންނާބެހޭ ޤާނޫނު[19]ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރަނީ ވަކީލުން ނިންމުމަށްފަހު ނިންމުމުގައި

---

[16] މި އަމުރު އެއްގޮތަށްކުރުމަށްކަމުގެ އަޙްމަދު ޝަރީފާއާދެކޮށް މި އަމުރުން އެނގެން އޮވެއެވެ.

[17] "ތިމާއާމެދުވިޔަ ޢަމަލު ދަރިފުޅުގެ މުއްސަނދި ތަކަކަށް ފާހަގަ" ގެ 4 ވަނަ ނަންބަރު އެއީ "މުއްސަނދި ދަރިކޮޅު ދުނިޔެ ޢަމަލުކުރާ އެއްބަސްވުމުގެ ސޮއި ފާހަގަ" އިން އަޙްމަދު ޝަރީފާގެ ވަކިވުން އެއްބަސްވުމުގެތެރޭގައި ދުނިޔެ ޢަމަލުކުރި ދުވަހު ބާކީ އެއްޗެއްސަމަލުތަކަށް އެނގެން އޮވެއެވެ.

[18] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

[19] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

އަމަލުކުރަންވާން މަސްދަރުތަކެވެ. އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނެވެ. އަދި ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނުގައި ވަކިގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިނުވާ ކަންކަން ނިންމުމުގައި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި އެކަމެއް ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތަށް ފަނޑިޔާރުން ރިޢާޔަތްކުރުމެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު[20]ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވަނީ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި ފަނޑިޔާރުން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެ ކަންކަމެވެ. މިކަންކަމުގެ ތެރެއިން ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އެ އަކުރުގެ 01 ވަނަ ނަންބަރުގައި ވަނީ "[illegible] ކުރެވިފައިވާ [illegible] ޤާނޫނީ" މިފަދައިންނެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު[21]ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ބަލާލާއިރު، ފަނޑިޔާރުންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ފަނޑިޔާރުން [illegible] ޤާނޫނީ ކަން [illegible] [illegible] [illegible] ކަން [illegible] [illegible] [illegible] އެހެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] **[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]**[22] [illegible] [illegible] [illegible]

21. މީގެ އިތުރުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު[23]ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] ފަނޑިޔާރުންގެ އަމަލުތައް ބަހައްޓަންޖެހޭ ގޮތް [illegible]، ފަނޑިޔާރުން އަދި [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ފަނޑިޔާރުންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[20] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

[21] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

[22] 2019/SC-A/43 ގެ 19 ވަނަ ޕެރެގްރާފު

[23] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

[illegible] (**[illegible]**)[24] ޤަޟިއްޔާގައި ފަނޑިޔާރު ޑރ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރުގެ ރައުޔުގެ 17 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

22. [illegible] 29 [illegible] 2012ގައި [illegible][25] [illegible]

23. **ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible]**[26] [illegible] (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) 22/2010 [illegible] 43 ވަނަ މާއްދާ[27] [illegible]

---

[24] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/98 ޤަޟިއްޔާ

[25] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ "[illegible]"ގެ (ހ)، (ށ) އަދި (ނ)

[26] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-L/91 "[illegible]"

[27] (ހ) [illegible]

އެނގޭއިރު، ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމުމުގައި އަޙްމަދު [illegible] ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަން ކޯޓު ގަބޫލުކުރެވޭ ނުވަތަ އޭގެ ނަތީޖާ ބަދަލުވެދާނެފަދަ މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލުގައި އަޙްމަދު [illegible]ގެ ފަރާތުން ސާފުކޮށްދީފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި އަޙްމަދު [illegible]ގެ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތައް މި މައްސަލައިގެ ނަތީޖާއަށް [illegible] ގޮތެއް ހުރިކަމަށް ނުވަތަ [illegible] [illegible] ކޯޓު [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނިންމުމާއި [illegible]. [illegible]، މި މައްސަލައިގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމުމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤާނޫނުގެ[28] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާއި [illegible] ނުކުރެވެއެވެ.

ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާއާއި، 15 ވަނަ މާއްދާއާއި، 16 ވަނަ މާއްދާއާއި، 19 ވަނަ މާއްދާއާއި، 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އާއި އަދި 22 ވަނަ މާއްދާއާ ގުޅޭ ގޮތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމަށް ބުނާ ބުނުން

ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާ

24. ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު[29]ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި ނޫން ގޮތަކަށް ވިޔަނީ ނުވަތަ ބަޔަކު ކޮންޓްރެކްޓެއްގައި ބައިވެރިވެފައިވާނަމަ، އެއީ ބާޠިލު ކޮންޓްރެކްޓެއްކަމުގައެވެ. މި މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، އަޙްމަދު [illegible]ގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އަޙްމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] މި އެއްބަސްވުމަކީ އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި އަޙްމަދު [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ބުނެފައެވެ. [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގައިވެސް އަޙްމަދު [illegible]ގެ ފަރާތުން

---

[28] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

[29] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

ދައްކާފައިވާ ވާހަކައެކެވެ. އަންހެނުން ތަޢުލީމުގެ ފަރާތުން ސިޔާސީ ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އާއްމުގެ ބަޔާންތަކާއި ގުޅޭ ވިއާނާދެކަށް ބޯޑަށް، އަންހެނުން ތަޢުލީމާއި "ކަމިޓީއޮންދިއެލިމިނޭޝަން، ސްކޮލަރޝިޕްސްއިންސްޓިޓިއުޓް ޖެންޑަރ ވިމެން ވިސްކޮސިންގ ގެވަނަސްޓިއުޓް، ރިކަގްނިޝަން ޖެނެރަލް ޖެންޑަރބޭސްޑް، ސްކޮލަރޝިޕް އިންޓަރނޭޝަނަލް، ހާމަ ފައިބަރު، ކަމިޓީރިއުލޭޝަނަލް އަދި ޕޮލިސީޖެނެރަލް، މިކްސްޑް ކަމިޓީރިޕޯޓްސް، ގައިޑްލައިން، އެޑިޔުކޭޝަން، ހެލްތު ވިސްކޮސިންގ ޖެންޑަރ، އެންޓަރޕްރައިޒް، ގަޑުމް" ކަމުގައި ބައްދަލުކުރުވައިފައެވެ.[30] މިއީ 2016 އާއި 2021ގެ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ނިސްބަތްވާ ވިޔަފާރިތަކާއި ގުޅޭގޮތުން، އަންހެނުން ތަޢުލީމު އާއި އުޅަނދު ބާރުވެ އަށްދުވަސްވަރު އާ ދުވަހު 29 ވާ 2012ގައި އެއްބަސްވުން ފައިނޭންސްކުރުމުން، އަންހެނުން ތަޢުލީމާ އާއްމުގެ ބަޔާ ހާލަތު ހުރި ގޮތުން އެއްބަސްވުމެއް ފައިނޭންސްކުރުމަށް ނުކުރެވޭ މުއައްސަސާ ނުވަތަ އެއްބަސްވުމުގެ ވާހަކަ އެއްގޮތް ފަރުމާކުރުމުގެ ފާހަގަކަން ނުވާ މުއައްސަސާ އެކަށީގެންނުވެއެވެ. އަދި އަންހެނުން ތަޢުލީމާ ވިޔަފާރިން އެކަމާ މުއައްސަސާއިން ކޮށް ބޭނުން ހިފުމަށް މުހިއްމު ބޭނުން ހަމަތަކެއް ނުވަތަ ގަވާއިދު އަންހެނުން ތަޢުލީމުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާކަމެވެ.

ކޮންޓްރެކްޓް ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާ

25. ކޮންޓްރެކްޓް ޤާނޫނު[31]ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައިވަނީ ކޮންޓްރެކްޓްގައި ބައިވެރިވާ މީހަކަށް އަނިޔާވާގޮތުން، ނުވަތަ އެ މީހަކު ފާސިދުކުރާ ގޮތުން، ބަދަލުވާ ޖެހިފައިވާ ގޮތުން، ނުވަތަ އެއްބަސްވުމުގެ ތެރެއިން ބޭނުން ކުރުމަށް ގޮތްތައް ދެއްކުމަށް ނުވަތަ ވާޖިބުތައް ފުއްދުމަށް، އަދިކަމަށް ނުވަތަ އެއްބަސްވުމާ ގުޅޭގޮތުން ލިބިދޭ ކޮންޓްރެކްޓްގައި ބައިވެރި ވެރިޔަކަށް، އެއީ ބަދަލުވާ އުޖޫރަތުގެ އަދަދު ހިނގާފައިން ބަލަހައްޓައިގެން ކޮންޓްރެކްޓްގައި ބައިވެރި ވެރިޔާގެ އަދަދު ހިނގާފައިން ބާޠިލުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި

---

[30] އަންހެނުން ތަޢުލީމުގެ އެއްބަސްވުމުގެ 60 (ފަސްދޮޅަސް) އަހަރުވަންދެން 28 ޖުލައި 2021ގައި ބޭއްވުނު ކ. މާލެ ސިޓީގެ ހައިކޯޓުގައި ހުށަހެޅި ޝަރީޢަތުގެ ބަޔާން ގެ ތާރީޚު، 24 ނޮވެމްބަރ 2019ގައި ކ. މާލެ ސިޓީގެ ހައިކޯޓުގައި ހުށަހެޅި ޝަރީޢަތުގެ ބަޔާން ތާރީޚް.

[31] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

މި ޤާނޫނު[32]ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައިވަނީ، ބިރެއް ދައްކައިގެން، ނުވަތަ ހަޤީޤަތް އޮޅުވާލައިގެން، ނުވަތަ ނުރަނގަޅު ގޮތަކަށް ނުފޫޒުގެ ބޭނުންކޮށްގެން، މީހަކު ނުވަތަ ބަޔަކު ބައިވެރިކުރުވާފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓަކީ، އެ މީހެއްގެ ނުވަތަ އެ ބައެއްގެ ނުވަތަ އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި އުފައްދާފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓެއްނޫން ކަމަށެވެ.

26. ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ އިލްމަށް ބަލާއިރު، އާންމު އުސޫލެއްގެ ގޮތުގައި ހަޤީޤަތް އޮޅުވާލުން (misrepresentation) ކަމުގައި ބެލެވޭނީ[33]:

(1) އެކަމުގައި ހަޤީޤަތާއި ޚިލާފު ކަމެއްވާކަން އެއްވެސް އޮޅުމެއްނެތި އެނގެންހުރުން (unambiguous)

(2) ހަޤީޤަތްކަމަށް ހިއްސާކުރިކުރުމަކީ ދޮގެއްކަމުގައިވުން (false representation)

(3) ހަޤީޤަތާއި ޚިލާފު ކަން އަނގަބަހުން ނުވަތަ ލިޔުމުން ބަޔާންކޮށްފައިވުން ނުވަތަ އަމަލުން ދެއްކުން (existence of a statement)

(4) ވާޤިޢާއެއް ނުވަތަ ހަޤީޤަތެއް ބަޔާންކޮށްދީފައިވުން (statement to be one ‘of fact’)

(5) ހަޤީޤަތްކަމަށް ގަބޫލުކުރުން، އެއަށް ބަރޯސާވި ފަރާތަށް ނުވަތަ އެކަން ވަޢުދުކުރި ފަރާތަށް ނިސްބަތްކުރެވިފައިވާ ބުނުމަކަށްވުން ނުވަތަ އަމަލަކަށްވުން (statement ‘addressed to the party misled’)

(6) އޮޅުވާލި އޮޅުވާލުން މުހިންމު ހަޤީޤަތެއްގެ މައްޗަށް ބިނާވުން[34] (the misrepresentation must be material)

---

[32] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[33] Ewan McKendrick, *Contract Law: Text, Cases, And Materials* (5th edn, Oxford University Press 2012) 578-581

[34] ހަޤީޤަތާއި ޚިލާފު [illegible]

(7) ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ބުނި ބުނުމުގެ މައްޗަށް ނުވަތަ ކުރަ އަމަލުގެ މައްޗަށް ބަރޯސާވެ، ނުވަތަ އެކަން ބޭނުންކޮށްގެން އެއްބަސްވުމެއްވެފައިވާނަމައެވެ.

(misrepresentation induced claimant to enter into a contract)

27. މި އުސޫލުތަކުގެ އަލީގައި، ކޮންޓްރެކްޓްސް ޤާނޫނު[35]ގެ 16 ވަނަ މާއްދާ ބަލައިލާއިރު، ކޮންޓްރެކްޓްސް ޤާނޫނު[36]ގެ 16 ވަނަ މާއްދާ ބަޔާންކޮށްދެނީ މަކަރުވެރި އޮޅުވާލުން ކަމަށެވެ.[37] މި މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، މި މާއްދާ ބޭނުންކުރާ ފަރާތަށް އަންނަނިވި ކަންކަން ސާބިތުކޮށްދޭންޖެހެއެވެ. އެއީ:

(1) ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތު ކަމެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް ދައްކަން

(2) އެއީ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތު ކަމެއް ނުވަތަ އެއްޗެއްދައްކަން އެ ކަމެއް ފުރަތަމަ ޙަޤީޤަތް އެނގިހުރެ ނުވަތަ ވާހަކަދައްކާ އެއީ ދޮގެއްކަމަށް ގަބޫލުނުކޮށް ހުރެފައި

(3) އަދި އެކަމުގެ ނުވަތަ އެއްޗެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެން ކޮންޓްރެކްޓްގެ އަނެއް ބައިވެރިޔާ ކޮންޓްރެކްޓްގައި ބައިވެރިވުމެވެ.

28. ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިއަކަށް ސާބިތުކޮށްދެވިއްޖެނަމަ، އެއްބަސްވުން ހިނގާފައި މަކަރުވެރި ގޮތަކަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތު އޮޅުވާލާފާ އޮޅުވާލުމަށް ކަނޑައަޅައި، ކޮންޓްރެކްޓްސް ޤާނޫނު[38]ގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާއި އެ ޤާނޫނު[39]ގެ 13 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، ކޮންޓްރެކްޓް ބާޠިލުކުރަން ކަނޑައެޅިދާނެ ކަމަށް ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/44 **އިސްމާޢީލް ސަޢީދު ވ. ޢުސްމާން ރިޒާ** ގަޒިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

---

[35] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[36] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[37] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/44 (އިސްމާޢީލް ސަޢީދު ވ. ޢުސްމާން ރިޒާ) ގަޒިއްޔާ

[38] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[39] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

29. މި މައްސަލައިގައި އަޙްމަދު ތަހުމީދުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އަޙްމަދު ލަތީފާއި އަޙްމަދު ތަހުމީދާ ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެނައުމުގެ ކަންކަން ކުރުމަށް އަޙްމަދު ތަހުމީދު ދެއްކި ވާހަކަތަކާއި ގުޅިގެން އުމަރު ޒާހިރު އަބްދުއްސަމަދު 02 (ދޭއް) [illegible] [illegible]، އަޙްމަދު ތަހުމީދުގެ ސޮއި [illegible]، 02 (ދޭއް) [illegible] [illegible] [illegible] އުމަރު ޒާހިރު އަބްދުއްސަމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އުމަރު ޒާހިރު އަބްދުއްސަމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އުމަރު ޒާހިރު އަބްދުއްސަމަދު [illegible] އަޙްމަދު ތަހުމީދު [illegible] [illegible] އަޙްމަދު ތަހުމީދުގެ [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އަޙްމަދު ތަހުމީދުގެ [illegible].

ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާއާއި، ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އާއި، މި ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި މި ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

30. ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ[40] 15 ވަނަ މާއްދާގައިވަނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] މި މާއްދާއާ [illegible] އަޙްމަދު ތަހުމީދުގެ ފަރާތުން [illegible] އުމަރު ޒާހިރު އަބްދުއްސަމަދު [illegible] [illegible] އަޙްމަދު ތަހުމީދުގެ [illegible]، އުމަރު ޒާހިރު އަބްދުއްސަމަދު [illegible] [illegible]

---

[40] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

ޤާނޫނީ ގޮތުން ކަނޑައެޅިގެންދިޔަކަމެވެ. މިއީ އެއްބަސްވުމުގައި ސިވިލް ކޯޓުގައި އަނބުރާ ދެއްކުމަށް ދައުލަތުގެ

ވަރަކަށްނޫނެވެ.

31. ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނު[41]ގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވަނީ ޤާނޫނުން ހިނގަން ޖެހުމުގެ ސަބަބުން ކޮންޓްރެކްޓްގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އަމަލުކުރުމަކީ ނުކުރެވޭނަމަ، ނުވަތަ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިން ހިތުމާ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަކުރުން ކޮންޓްރެކްޓްގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އަމަލުކުރުމަށްނުކުޅެދޭނަމަ، އެ ކޮންޓްރެކްޓަކީ އެ މައްސަލަ އަމަލުކުރާ ނިމިއްޖެ ކޮންޓްރެކްޓެއް ކަމުގައި ބާޠިލުވެގެންދާނެއެވެ. ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނު[42]ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައިވަނީ ކޮންޓްރެކްޓެއް، އޭގެ ބައިވެރިއެއްގެ މަރުވެއްޖެނަމަ ތަރިކައިން ދޫކޮށްލާފައި ނުވަތަ އެކަން ނުވަތަ އެހެން މިފަދަ ކަމެއްގެ ސަބަބުން ކޮންޓްރެކްޓްގައި ކަނޑައެޅިގެން އޮތަސް އަމަލުކުރެވޭ ކަމަކަށް ނުވާނަމަ، ނުވަތަ ދިމާވެގެން ނެތިގެން އެކަން ކުރުމަށް ކޮންޓްރެކްޓްގެ އަމަލުކުރުމަށް ތަކުރާރުނުވާ، ނުވަތަ އެ ކަމަކީ އަމަލުކުރުމަށް ނުކުޅެދޭ ކަމަކަށް ވެއްޖެނަމަ، އަދި މި ޤާނޫނު[43]ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވަނީ ކޮންޓްރެކްޓެއްގެ ބައިވެރިއަކަށް ދެކޮޅު ހެދުމުގެ ކުރިން ކޮންޓްރެކްޓެއް އަންގަވާ ކަމެއްގައި، އެއްބަސް ވުމުގައި ފައިސާއާއި، ނުވަތަ އެއްޗިހި ފައިސާއާ ކަމަށް ކޮންޓްރެކްޓްގައި ކަނޑައެޅޭ، އަދި އަމަލުގެ ކޮންޓްރެކްޓް ނުލިބޭ ފަރާތަށް، އެއްގެ މައްޗަށް ދެކޮޅު ކަމެއްގައި އެއްފަހަރު ނަގައިދިނުމަށްވާނެއެވެ.

32. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު[44]ގެ 32 ވަނަ މާއްދާއިންވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިސްތިއުނާފު ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން މި މާއްދާގެ (ށ) އަދި (ހ) ގައި ވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

> 32. (ށ) ހައިކޯޓުން މައްސަލަތައް ބަލާނީ ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅި ހެކިތަކާއި ދެފުށުގެ އަސާސްތަކުގައި
> ބަލައިގެންނެވެ.

---

[41] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[42] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[43] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[44] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެބުނާ ޝަރުޠުގައި އެއްވެސް ދަށުން ކޯޓުގައި ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައިނުވާ ނަމަ، އިސްތިއުނާފުގެ މަރުޙަލާގައި ހުށަހެޅުމަކީ ހުށަހަޅައިގެން ނުވާނެއެވެ.

33. މި މާއްދާގައި މިފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައިވުމުން، އެއީ އިސްތިއުނާފުގެ ގޮތުން، ދަށު މަރުޙަލާގައި ފާހަގަކޮށް، ފަރާތްތަކުގެ ހުށަހެޅުން ވިޔަސް، ދަށު މަރުޙަލާގައި ހުށަހަޅާފައިނުވާ ނުކުތާތައް އިސްތިއުނާފީ މަރުޙަލާގައި ނިންމާފައިވަނީ **ފާސް ނަސީރު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް**[45] މައްސަލާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވެއެވެ. އަދި މި ނިންމުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުންވެސް ތާއީދުކުރައްވާފައިވެއެވެ.[46]

34. ވީމާއެކު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅާނީ ދަށު ކޯޓުގައި ނުވަތަ ޓްރައިބިއުނަލްގައި ނިންމި ނިންމުމަކީ އަސާސްތަކަކަށް ބަލައިގެންނެވެ. މައްސަލައެއްގައި ކަން ހިނގާދިޔަގޮތް ކަނޑައަޅާދީފައިވާނަމަ، އެއީ ޝާހިދުން ބަޔާންދީ ހުށަހެޅުމަށްފަހު ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ފުރިހަމަ ދީ ކަމެކެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޤާނޫނު[47]ގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ ސާފު އިބާރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވޭނީ ދަށުކޯޓުން ނުވަތަ ނިންމުމެއް ބިނާވެފައިވާ ދަށު ކޯޓުގެ ނުވަތަ ޓްރައިބިއުނަލްގެ ނިންމުމުގައި ގޮތެއް ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމެއް ނުވަތަ ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްގެ މައްސަލަތަކާ ބިނާކޮށްފައެވެ.

35. ދަށު މަރުޙަލާގައި އެއްވެސް ވަރަކަށް ނުކުތާއަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އިސްތިއުނާފު ނުކުތާއެއްގެ ސިފައިގައި ހުށަހެޅުން އަދި ޤާނޫނީ ބަހުސް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޤާނޫނު[48] ހުއްދަދޭ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެނީ، އިސްތިއުނާފީ މަރުޙަލާއަކީ ބިނާވަނީ އެ ދަށު މަރުޙަލާއިން ކުރިއަށް ދިޔަ ފަރާތަށް އަދި މަރުޙަލާތަކުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ހުށަހެޅުންތަކާ ގުޅުންހުރި ނުކުތާތަކެއް ހިމެނިގެން

---

[45] މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/83 (ފާސް ނަސީރު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް) ގަޟިއްޔާ

[46] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/SC-A/41 (ފާސް ނަސީރު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް) ގަޟިއްޔާ

[47] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

[48] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

އަދި ޤާނޫނީ [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤާނޫނުގައި [illegible]

އިސްތިއުނާފު ނިޒާމުގެ [illegible].[49] [illegible] ދަށުން، [illegible]

[illegible]

[illegible].

36. [illegible] 15 [illegible][50] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible].

[illegible]

37. [illegible].

---

[49] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/66 ([illegible]) [illegible]

[50] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible] [illegible]

38. ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން[51]

39. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ހުކުމްކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ޚަސްމުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އާންމު އުޞޫލެއްގެ ގޮތުން[52] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރަން ހުށަހަޅަންޖެހޭނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުން ނިންމާތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.[53] މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިކޯޑު [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިކޯޑު ހަވާލުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެންނެވެ.[54] އެހެނަސް، ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިކޯޑު [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[55]

---

[51] [illegible] (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 268 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ.

[52] [illegible] (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) [illegible]

[53] ސިވިލް އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[54] ސިވިލް އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[55] ސިވިލް އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޙުކުމް

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ސަބަބުތަކަށް އެކޮޅުގެ މަތިން ހުކުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2054/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ [illegible] ސަރުކާރު [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާގުން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު ޝުޖޫން މުޙައްމަދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހަސަން ސަޢީދު